

Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Јуларић против Хрватске

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Неделотворна истрага навода о ратном злочину извршеном током рата на територији бивше Југославије
(повреда процесног аспекта чл. 2 Конвенције)

Јуларић против Хрватске¹

(БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ: 20106/06, ПРЕСУДА ОД 20.01.2011.)

---

¹ *Jularić v. Croatia.*

СЕНТЕНЦА:

Државни органи су дужни да спроведу ефикасну, брзу и транспарентну истрагу о околностима насилне смрти лица током рата на територији бивше Југославије, без обзира на то што је смрт наступила пре него што је Конвенција ступила на снагу у држави о којој је реч.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

У кућу подносиољке захтева у Вуковару 1991. године дошла су три лица одевена у униформе ЈНА. Подносиољка је једног од тих лица лично познавала. Ударили су њеног супруга и одвели га из куће. Када су друга лица у униформама одводила подносиољку из куће она је на путу испред куће видела мртво тело свог супруга на чијој глави су се налазиле повреде. Подносиољка је овај догађај пријавила полицији. Полиција је 1992. године поднела кривичну пријаву против десет лица која су се, између осталог, сумњичила и за убиство супруга подносиољке. Покренута је и званична истрага током које је подносиољка поновила име и презиме једног од лица која су одвели њеног супруга, те је открила и идентитет једног сведока којем су позната имена преосталих. Истрага је била у прекиду од 1997. до 2000. године. Испитани сведоци нису имали сазнања о идентитету извршилаца. Подносиољка је 2005. године обавестила органе гоњења о идентитету још једног сведока који је наводно био присутан када је њен супруг одведен, међутим тај сведок није никада испитан. Извршено је и препознавање, али ни један од сведока није препознао осумњиченог за којег је подносиољка тврдила да је један од лица која су одвели њеног супруга. Кривично дело за које су се теретили осумњичени је 2010. године преквалификовано у оружану побуну за коју је закон прописивао амнестију, па је истрага обустављена.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА:

Члан 2 Конвенције обавезује државе да спроведу делотворну истрагу у погледу навода да је неко лице убијено употребом силе, било од стране представника државе, било од стране других правних или физичких лица.

Да би истрага задовољила стандарде делотворности које захтева Конвенција, она мора да буде ефикасна, брза и транспарентна.

1

Ефикасност истраге

Истрага је ефикасна ако су током истраге предузете радње које могу да доведу до откривања и кажњавања одговорних лица. То значи да су надлежни органи дужни да предузму све могуће радње и мере које омогућавају да се прикупе и обезбеде докази о предметном догађају (искази сведока, судско-медицинско вештачење, аутопсија и слично). Другим речима, истражни органи морају да следе сваки могући траг и прикупе сваки постојећи доказ који може да буде од значаја за утврђивање околности предметног догађаја и идентитета одговорних лица.

2

Брзина истраге

Реакције домаћих органа на сваку пријаву насилне смрти морају да буду брзе. У истрази не сме да буде никаквих дужих периода неактивности који не могу да се оправдају објективним околностима. Ако државни органи одуговлаче с истрагом у погледу околности насилне смрти, стиче се утисак да они толеришу та кривична дела или да су у договору са учиниоцима.

Овде треба истаћи да је Европски суд у предметима који се тичу процесних обавеза из члана 2 Конвенције установио праксу према којој се процесна обавеза спровођења ефикасне истраге примењује и у погледу кривичних дела која су почињена пре него је Конвенција ступила на снагу у држави о којој је реч, под условом да је већина истражних радњи била или требало да буде спроведена након ступања на снагу Конвенције.

¹ За случајеве у којима није утврђена повреда процесне обавезе из члана 2 у односу на истраге смрти током рата на територији бивше Југославије, будући су надлежни органи предузели све расположиве мере, иако је изостао резултат у виду утврђивања одговорних лица, в. пресуде *Палић против Босне и Херцеговине (Palić v. Bosnia and Herzegovina)*, бр. 4704/04 од 15.02.2011.) и *Њежић и Штимац против Хрватске (Nježić and Štimac v. Croatia)*, бр. 29823/13 од 09.04.2015.).

3

Транспарентност истраге

Органи који спроводе истрагу морају да омогуће заинтересованим лицима (сродницима убијених) и јавности да се упознају са током истраге и њеним резултатима. Степен транспарентности истраге за ширу јавност може да буде ограничен (не мора да се пружи јавности неограничени увид у ток истраге), али сродницима убијеног лица мора да се омогући да добију релевантне информације о току истраге како би могли да заштите своје легитимне интересе.

ПРИМЕНА НАЧЕЛА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

Применом ових принципа на горе наведене чињенице из предмета *Јуларих*, Европски суд је закључио како истрага убиства супруга подносиоце није задовољила стандарде које захтева Конвенција.

Пре свега, надлежни органи током истраге нису предузели све радње и мере које су им биле на располагању. Конкретно, Европски суд је приметио да је један сведок изјавио да је сахранио супруга подносиоце по наредби неколико наоружаних лица, али државни органи нису покушали да организују препознавање. Такође, никада није био испитан сведок за којег је подносиоца тврдила да је био присутан приликом одвођења њеног супруга. Дакле, изостало је предузимање неких радњи које су могле да буду од значаја за расветљавање предметног догађаја.

Осим тога, истрага није била брза и била је одлагана из неоправданих и необјашњивих разлога. Постојали су дужи временски периоди потпуне неактивности надлежних органа. Недостатак активности надлежних органа негативно је утицао на могућност утврђивања истине о томе ко је убио супруга подносиоце.

ПОСЛЕДИЦЕ УТВРЂЕНЕ ПОВРЕДЕ:

Због ове повреде Европски суд је подносио доде-лио правично задовољење у износу од 30.000,00 евра, док у поступку надзора над извршењем ове пресуде Комитет министара Савета Европе прати даље радње које надлежни органи тужене државе предузимају у истрази. Дакле, последице утврђења да је држава повредила своје процесне обавезе из члана 2 Конвенције превазилазе финансијске аспекте предмета.

КОМЕНТАР:

Европски суд је у својој ранијој пракси истакао да општа обавеза државе да свакоме у својој надлежности јемчи права одређена Конвенцијом (чл. 1 Конвенције) уједно обавезује државе да спроведу делотворну званичну истрагу сваке смрти лица до које је дошло употребом силе, било да је она последица деловања припадника државних органа или других правних или физичких лица (*Бранко Томашић и др. против Хрватске (Branko Tomašić and Others v. Croatia*, бр. 46598/06 од 15.01.2009.) и *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства (Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, бр. 46477/99 од 14.03.2002.).

Услови које истрага мора да испуни да би се сматрала делотворном у Конвенцијском смислу дефинисани су у широко развијеној претходној пракси Европског суда. О питању ефикасности истраге и предузимању свих радњи потребних за идентификовање учинилаца и прикупљање доказа Европски суд се изјашњавао у пресудама *Огур против Турске (Oğur v. Turkey*, пресуда Великог већа бр. 21594/93 од 20.05.1999.), *Салман против*

Турске (Salman v. Turkey, пресуда Великог већа бр. 21986/93 од 27.06.2000.) и *Гул против Турске (Gül v. Turkey*, бр. 22676/93 од 14.12.2000.).

Потреба да истрага буде спроведена брзо такође је много пута истицина у ранијој пракси (на пример, пресуда *Махмут Каја против Турске (Mahmut Kaya v. Turkey*, бр. 22535/93 од 28.03.2000.), као и захтев за транспарентношћу истраге, посебно у смислу укључивања најближих сродника настрадаога лица у истрагу, како би им се омогућило да заштите сопствене интересе (поред горе наведених пресуда *Огур и Гул, в. пресуду Шанаган против Уједињеног Краљевства (Shanagan v. United Kingdom*, бр. 37715/97 од 04.05.2001.).

Европски суд донео је низ пресуда које се односе на обавезу спровођења делотворних истрага о смрти лица у контексту оружаних сукоба (Кипар-Турска, Арменија-Азербејџан, сукоби у Чеченији, рат на подручју бивше СФРЈ, учешће Уједињеног Краљевства у рату у Ираку итд.), а и данас постоји низ текућих предмета пред Европским судом који се, између осталог, односе и на обавезе спровођења делотворних истрага насилних смрти до којих је дошло током оружаних сукоба (нпр. Украјина-Русија и Грузија-Русија). Стога, може да се очекује даљи развој праксе Европског суда по овом питању. Интересантно је да се напомене да је Европски суд 2015. испитивао представку која се односила на догађаје из 1940. године (масакр у Катинској шуми), те је утврдио да није надлежан за испитивање делотворности истраге о догађајима који су се догодили пре него је Конвенција усвојена.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

Т: +381 11 3023 866

Ф: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council